

HE 121/2022 vp

**HALLITUKSEN ESIITYS EDUSKUNNALLE VUODEN 2022
KOLMANNEKSI LISÄTALOUSARVIOKSI**

Viitaten yleisperusteluihin ja yksityiskohtaisten perustelujen selvitysoosiin ehdotetaan,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä oheen liitetyn ehdotuksen kolmanneksi lisätalousarvioksi vuodelle 2022.

Helsingissä 5.9.2022

Pääministeri

SANNA MARIN

Valtiovarainministeri *Annika Saarikko*

YLEISPERUSTELUT

Eduskunnalle annetaan hallituksen esitys vuoden 2022 *kolmanneksi* lisätalousarvioksi.

Ehdotettu muutos

Ehdotetaan uutta momenttia ja yhteensä enintään 10 mrd. euron valtuutta sekä määrärahaa sähkön johdannaismarkkinoilla toimiville suomalaisen yhteiskunnan kannalta kriittisille yhtiöille niiden sähkösopimuksien suojaamisessa käytettävien johdannaissopimusten vakuusvaatimusten edellyttämän likviditeettitarpeen turvaavien lainojen ja takauksien myöntämiseen.

Sähkö- ja siihen liittyvällä johdannaismarkkinalla vallitsevan poikkeuksellisen tilanteen arvioidaan olevan lähtökohtaisesti tilapäinen. Valtion lainoituksella ja valtiontakauksilla pyritään varmistamaan energiayhtiöiden toimintakyky poikkeustilanteen yli sekä turvaamaan sähkömarkkinoiden toiminta.

Tasapaino

Määrärahoja ehdotetaan korotettavaksi 10 mrd. eurolla, mikä lisää valtion nettolainanoton tarvetta. Valtion nettolainanotoksi vuonna 2022 arvioidaan noin 18,9 mrd. euroa. Kyse on merkittäviinkin lainanmyöntötarpeisiin varautumisesta. Kuluvana vuonna myönnettävien lainojen määrän arviointiin liittyy huomattava epävarmuus ja alijäämä riippuu myönnettävien ja maksettavien lainojen määrästä.

Eduskunnan vuodelle 2022 hyväksymät tuloarviot ja määrärahat sekä nyt ehdotettava lisätalousarvioesitys, euroa

	Tuloarviot (ilman nettolainanottoa ja velanhallintaa)	Nettolainanotto ja velanhallinta	Määrärahat
Varsinainen talousarvio	57 906 671 000	7 039 766 000	64 946 437 000
I lisätalousarvio	-	594 041 000	594 041 000
II lisätalousarvio	1 036 912 000	1 266 663 000	2 303 575 000
III lisätalousarvioesitys	-	10 000 000 000	10 000 000 000
Yhteensä	58 943 583 000	18 900 470 000	77 844 053 000

Vuoden 2022 III lisätalousarvio

TULOARVIOT

	Osasto 15	€
15. LAINAT		10 000 000 000
03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta		10 000 000 000
01. Nettolainanotto ja velanhallinta, lisäystä		10 000 000 000

Tuloarvioiden kokonaismäärä:

10 000 000 000

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 28	€
28. VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	10 000 000 000
91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen	10 000 000 000
80. Lainat sähkön johdannaismarkkinoilla toimiville yhtiöille (siirtomääräraha 2 v)	10 000 000 000

Määrärahojen kokonaismäärä:

10 000 000 000

TULOARVIOT

Osasto 15 LAINAT

03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta

01. Nettolainanotto ja velanhallinta

Momentille merkitään lisäystä 10 000 000 000 euroa.

Selvitysosa: Lisäys aiheutuu määrärahojen muutoksesta.

2022 III lisätalousarvio	10 000 000 000
2022 II lisätalousarvio	1 266 663 000
2022 I lisätalousarvio	594 041 000
2022 talousarvio	7 039 766 000
2021 tilinpäätös	4 307 064 736
2020 tilinpäätös	18 962 445 477

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen

80. Lainat sähkön johdannaismarkkinoilla toimiville yhtiöille (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sähkön johdannaismarkkinoilla toimiville suomalaisen yhteiskunnan kannalta kriittisille yhtiöille niiden sähkösopimuksien suojaamisessa käytettävien johdannaissopimusten vakuusvaatimusten edellyttämän likviditeettitarpeen turvaavien lainojen ja takauksien myöntämiseen pääsääntöisesti turvaavin vakuuksin tai poikkeuksellisesti vakuutta tai vastavakuutta vaatimatta.

Valtuus

Valtioneuvosto voi myöntää pääsääntöisesti turvaavin vakuuksin tai poikkeuksellisesti vakuutta tai vastavakuutta vaatimatta valtioneuvoston tai sen määäämissä rajoissa valtiovarainministeriön muutoin päättämin ehdoin valtion laina- ja takausohjelmasta velkakirjalainoja tai omavelkaisia takauksia pääomaltaan yhteensä enintään 10,0 mrd. euroa Suomen kannalta keskeisille toimijoille, joilla on omia voimalaitoksia tai omistusosuuksia noin 100 MW sähköntuotantotehon edestä tai yhtiöille joiden toiminnan jatkuminen on yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittistä. Lainoja ja takauksia voidaan myöntää sähkösopimuksien suojaamisessa käytettävien johdannaissopimusten lisääntyneiden vakuusvaatimusten aiheuttaman likviditeettitarpeen turvaamiseksi.

Selvitysosa: Euroopan sähkö- ja kaasumarkkinat ovat ajautuneet vuoden 2022 kuluessa poikkeukselliseen tilanteeseen, jossa sekä sähkön ja kaasun markkinahinnat, että tulevaisuuden odotuksia heijastavat johdannaismarkkinahinnat ovat kohonneet merkittävästi. Sähköntuotan-

toaan johdannaistuotteilla suojaavien toimijoiden vakuusvaateet ja johdannaiskaupan selvitykseen tarvittava käyttöpääomamäärä Nasdaq Commodities -pörssissä on noussut nopeasti poikkeuksellisen korkealle tasolle. Näiden tasojen edelleen kasvaessa on uhkana sähköntuottajien ajautuminen likviditeettikriisiin.

Vakuusvaatimuksien suuri kasvu on johtanut keväästä 2022 lähtien johdannaispositioiden sulkemiseen, mikä on johtanut markkinavolyymin pientymiseen ja edelleen volatiliiteetin kasvuun johdannaispörssissä. Toimijat ovat siirtyneet merkittävässä määrin kahdenvälisiin sopimuksiin, mikä voi osaltaan aiheuttaa systeimiriskiä markkinaan, jos vastapuoliriskit realisoituvat. On myös uhka, että likviditeettikriisi johtaa jonkun yhtiön maksukyvyttömyyteen, mikä puolestaan lisäisi muiden vastuuta markkinapaikalla. Tämä voi johtaa muiden yhtiöiden maksukyvyttömyyteen, jonka seurauksena voisi olla riski voimallaitoksien realisoinneista. Jos samanaikaisesti maksuvaikeuksissa on useita yhtiöitä, voimallaitosten omistusta voisi siirtyä realisointitilanteissa ulkomaisiin käsiin. Tämä on Suomen huoltovarmuuden kannalta kriittistä.

Suomen talouden ja yhteiskunnan toiminnan ja huoltovarmuuden kannalta sähkömarkkinoiden toimivuuden varmistaminen kaikissa olosuhteissa on kriittistä. Valtion laina- ja takausohjelman tarkoituksena on varmistaa, että sähkömarkkinoiden toimivuuden kannalta keskeisten toimijoiden likviditeetti ja toimintakyky voidaan turvata tilanteessa, jossa rahoitus- ja vakuusjärjestelyitä ei ole saatavissa markkinoilta.

Johdannaismarkkinoiden erittäin suuresta epävarmuudesta johtuen tulisi varautua nykyisten johdannaishintojen kaksin- tai kolminkertaistumiseen. Laina- ja takausohjelman puitteissa myönnettävien lainojen ja valtiontakauksien pääoman määrä olisi yhteensä enintään 10,0 mrd. euroa. Valtiontakauksissa pääomamääräisen vastuun lisäksi takaus kattaisi taattavien lainojen velkakirjaehtojen mukaisen koron, viivästyskoron sekä lainahtojen mukaiset muut maksut ja perimiskulut. Valtiontakauksia voitaisiin myöntää Suomessa toimiluvan omaavien rahoituslaitosten myöntämille lainoille. Laina- ja takausohjelma olisi voimassa vuoden 2023 loppuun saakka. Lainojen ja takauksien kesto aika olisi enintään 2 vuotta.

Valtioneuvosto päättää lainojen ja takauksien tarkemmista ehdoista. Lainat ja takaukset myönnettäisiin markkinaehtoisesti. Lainoista perittäisiin markkinaehtoinen korko ja takauksista markkinaehtoinen takausmaksu. Lainojen ja valtiontakauksien tulee täyttää EU:n valtiontukisäännöt.

Sähkö- ja siihen liittyvällä johdannaismarkkinalla vallitsevan poikkeuksellisen tilanteen kehitystä ja kesto aikaa on vaikea ennustaa ja arvioida. Alalla arvioidaan vaikean tilanteen olevan lähtökohtaisesti tilapäinen. Valtion lainoituksella ja valtiontakauksilla pyritään varmistamaan energia-yhtiöiden toimintakyky poikkeustilanteen yli.

Lainojen ja valtiontakausten myöntäminen olisi harkinnanvaraista ja myöntämisen keskeisenä perusteena on sähkömarkkinoiden toimivuuden turvaaminen. Lainojen ja takauksien myöntäminen edellyttäisi työ- ja elinkeinoministeriön antamaa puoltavaa lausuntoa.

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.